

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. VI. Solvuntur argumenta contra hunc modum explicandi
augementum Charitatis, & alia quædam deducuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

TOM. II.

Alius meritorius primo instanti productionis meretur de terminatum augmentum gratia, non sequentibus.

II.

Meritum ostenditur augmentum gratia dari primo instanti actus.

III.

Ex merito pena ob peccatum reddi arguitur ad meritum primum in iusto.

IV.

Declaratur quo pacto in nullis ex sequentibus instantibus dari possit determinatum augmentum gratia.

V.

Peculiaris in prima actus definitio ne difficultas, peculiaris exigit primum.

VI.

meritorum, Sect. 3. Coninck. Disp. 8. de Merito, dub. 10. & aliis actui omni meritorio, etiam remissiori quam sit habitus, deberi, & statim conferri tertium ac determinatum primum, seu augmentum gratia, tempore vero quo post primum instans continuatur, non meretur ullus actus determinatum gratia augmentum in quocunque instanti, nisi novus quasi impetus, seu conatus à voluntate circa actum illum adhibeatur, sed solum unum primum divisibile accipit, majus aut minus pro tempore quo durat actus continuatio.

Quatuor partes habet assertio: prima, nempe actui omni meritorio deberi & conferri primo instanti quo est, primum seu augmentum gratia, præter dicta supra, numero secundo, sic probatur, nam ut bene Coninck citatus, si quis in peccato mortali existens actum Charitatis, vel contritionis eliciat, gratiam eodem instanti accipiet ex merito de congruo, ergo & justus ut quatuor exempli gratia, si eliciat actum Charitatis, saltem intensiorem habitu, recipiet illo instanti certam partem gratia, alioqui justus peiori loco erit quam peccator, quod nullo modo dici potest. Hinc idem inferitur de actu minus intenso, quam sit habitus, si quis namque Sanctus ut quatuor eliciat actum ut sex, secundum adversarios recipiet determinatum gratia augmentum, ergo si justus ut 10. eliciat actum ut sex, determinatum etiam gradum gratia accipiet, alioqui, ut jam dixi de peccatore, peiore loco erit magis quam minus justus, cum hic certam partem gratia recipiat, illi pro actu ejusdem intensiōnis nihil conferatur.

Idem ostenditur è contrario de actu peccati respectu pœnæ; primo namque instanti, quo quis grave aliquod peccatum admittit, meretur certam partem pœnæ, non damni tantum, sed sensus, saltem quoad dolorem, qui in adultis semper pœnam damni consequitur: nulla ergo est ratio cur actui meritorio, in primo instanti non debeatur certum primum, & determinata pars gratia statim in hac vitâ conferenda, & gloriæ in futurâ.

Nunc ergo probanda secunda pars conclusiōnis, in nullo scilicet instanti continuationis, per se loquendo deberi actui meritorio determinatum primum, seu augmentum gratia: primò ergo ostenditur quia id videtur impossibile; si enim quis habens sex gradus gratia eliceret actum meritorium, assignari quidem posset quando septimum gradum gratia acciperet, in primo scilicet instanti quo hic actus producitur, at verò nullum assignari potest instans in continuatione, in quo producat gradus octavus; quocunque enim assignato, inter illud instans & primum infinita secundum hanc temporis constitutionem, ex partibus scilicet in infinitum divisibilibus & punctis, interponuntur instantia, & idem est de nono gradu, & sequentibus; ergo in nullo ex instantibus continuationis mereri hic actus potest augmentum determinatum.

Secundò ostenditur peculiarem esse rationem cur actui primo instanti quo elicitur potius detur determinatum gratia augmentum, quam sequentibus, quia nimirum in primâ ejus productione peculiaris est difficultas, quæ tantâ non est in actus continuatione, ut quotidinâ constat experientiâ; ergo tunc peculiariter exigit primum, quod non meretur in instantibus sequentibus.

Tertiò, nam ut rectè observat Coninck loco supra citato, in actibus ad alterius vel honorem

vel injuriam spectantibus longè aliter se res habet in primâ illorum productione, ac in eorundem continuatione, prout à primâ productione distinguitur. Si enim, inquit, duo coram suo principe stent recto capite, & hanc ei irreverentiam exhibeant, per quadrantem alter, alter paulò diutiùs, puta per mediam horam, hic quamvis duplo diutiùs in illius irreverentiâ exhibitione persistat, nullus tamen censet eum duplo majorem principi injuriam fecisse, sed tantum paulò majorem, quam fecerat alter; ergo communi & morali hominum æstimatione multo plus fit actus alicujus prima productio, quam ejusdem continuatio, quamvis physicè nihil aliud sit actus continuatio, quam continua ejus productio.

Tertia pars assertiōnis, nempe si novus conatus actui addatur, actum meritorium omni instanti determinato, quo hic conatus de novo adhibetur, mereri novum determinatum primum, & augmentum gratia proportionaliter ad conatus majoris vel minoris intensiōnem, probatur; quolibet enim instanti quo novus hic conatus adjicitur, seu quo voluntas de novo in actum illum meritorium influit, censetur moraliter, imo ali-quo modo physicè novus actus, est namque hic influxus productio novi vel restauratio gradus alicujus intensiōnis jam in actu illo amissi; voluntas siquidem ferventiùs agit in initio, & paulatim languescit, ac primum fervorem interimit; quocunque ergo instanti hic fervor augetur, & vel gradus aliquis amissus in actu reparatur, vel alius præexistentibus adjicitur, actui illi novum determinatum debetur primum juxta intensiōnem hujus novi conatus.

Quarta denique conclusiōnis pars, quòd scilicet pro tempore quo post primam productionem actus durat, respondeat ei unum primum divisibile, facile ostenditur; hoc enim merito & gratia in ratione causæ & effectus moralis commune est cum causis physicis respectu qualitatum naturalium lucis, caloris, &c. non enim singulis instantibus temporis illius divisibilis, quo operantur, producunt certam & determinatam partem illarum qualitatum, sic namque cum hæc instantia sint infinita, producerent qualitates hæsc infinitè intensas, cujus tamen contrarium manifestâ constat experientiâ. Idem ergo pari ratione dicere in præsentî possumus de actu meritorio, mereri scilicet successivè tempore illo divisibili primum, seu augmentum gratia divisibile. Hoc tamen argumentum solum habet difficultatem in constitutione temporis ex partibus in infinitum divisibilibus, & instantibus interpositis; si enim tempus alio modo constituitur, facile hujus objectiōnis vis eliditur.

SECTIO SEXTA.

Solvuntur argumenta contra hunc modum explicandi augmentum Charitatis, & alia quedam deducuntur.

OBJECTIS primò, ex hac augmenti gratia constitutione sequi videtur, melius esse ut quis actus pios & meritorios sæpè interrumpat, & non in eodem actu diu persistat, cum secundum nos in primo instanti, quo actus producitur peculiaris semper gratia conferatur, & plus quam

Moralis estimatio magis fertur ad primâ actus productionem, quam ad continuationem

VII.
Novus conatus actui additus novum exigit primum.

Hic conatus vel novum gradum addit, vel amissum restituit.

VIII.
Declaratur quo pacto pro tempore continuationis respondeat actui primum divisibile.

Idem quoad hoc est de gratia & qualitativis naturalibus.

quam in instantibus omnibus totius continuationis. Hoc tamen videtur contra Sanctos Patres, qui semper hortantur, ut omnes in bonis operibus, & virtutum exercitio perseverent.

II. In actum interruptio periculi est, ne ab illis penitus cesset.

Respondetur, si præcisè majus gratia & Charitatis augmentum spectemus, melius esse loco actus unius Charitatis, religionis, aut alterius virtutis ut sex per quadrantem continuati, quatuor aut quinque actus ejusdem intensiois successivè elicere: aliunde tamen fatius videtur in actu aliquo diu persistere, si enim quis ab actu desinat, periculum est ne alium illius loco non eliciat, & sic ab omni actu cesset, & in otium ac torporem incidat: & hoc tantum volunt Sancti Patres, dum ad perseverantiam in bonis operibus hortantur.

III. Quid si duo homines aequum meritum per horam continent, alter intrinsecè, alter extrinsecè.

Obijciunt secundò: Ponamus duos homines, quorum unus actum aliquem meritorium per horam continuat intrinsecè, includendo scilicet etiam ultimum instantem, alter verò similem actum per horam continuat extrinsecè, ita nimirum ut actus ultimo illius horæ instanti desinat, sequi videtur hunc secundum æquale præmium mereri cum primo. Aliqui negant casum, dicuntque nec actum illum voluntatis, nec aliam quamcunque rem spirituales & indivisibiles vel incipere, vel desinere posse in tempore. Cùm tamen supra, Sect. 4. num. 6. dixerim, indivisibilitatem rerum non obstat quo minus producantur & desinant in tempore, hic consequenter assero illum, qui uno instanti diutius, quam alter actum meritorium continuat, plus mereri, saltem quoad indivisibile terminativum præmii; unde non male fortassis philosopharetur qui diceret, actum illum per aliquod tempus continuatum, in partibus temporis verò tantum puncta illarum partium tam copulativa, quam terminativum, in quo differunt ab instanti productionis, in quo actus meretur certum ac determinatum præmium ob rationes Sectione præcedente, numero quarto, & sequentibus positas.

Quale præmium debeatur actui in instanti illius terminativum.

IV. Ad gratiam ipsam proportionem dantur varia in actu merito sunt consideranda.

Quæres, quâ mensurâ, seu quantitate detur gratia actui meritorio, utrum nimirum secundum totam illius latitudinem, ita scilicet ut actui meritorio ut sex detur gratia ut sex, an in minore quantitate, & quamam hac in re proportio servetur? Ad resolutionem norandum valorem meriti, non præcisè ab intensioe actus boni, sed ex variis aliis capitibus desumi, nempe ex meliori advertentiâ, ex majore sanctitate seu dignitate personæ, ex præstantiori objecto materiali & formali, unde actus voluntatis ut sex dandi parvam aliquam elemosynam pauperi ob amorem Dei, non est tanti valoris, nec tantum meretur præmium ac meretur actus ut sex dandi vitam ex eodem Dei amore. Spectanda etiam est difficultas, & aliæ circumstantiæ, quæ in actus meritorii productione identidem contingunt, ob quas fieri potest ut actus inferioris virtutis, patientiæ exempli gratia, in ratione meriti excedat subinde actum virtutis superioris, & plus gratia mereatur.

Diversa circumstantiæ actus augent vel minuit illius meritum.

V. Non semper contingit, ut singulis gradibus actus meritorii possint singulis gradibus gratia.

Dico itaque non esse necessarium ut in actu meritorio singuli gradus actus mereantur singulos gradus gratia, ita ut actui meritorio intenso ut sex dentur sex gradus gratia, sed aliquid minus, servatâ proportionem bonitatis & præstantiæ actus. Quare ut rectè Suarez de Revivisc. meritorum, ne quidem in omni actu Charitatis hoc reperitur, ut scilicet actus intensus ut qua-

tuor mereatur semper augmentum gratia ut quatuor, sed fortè duos tantum gradus gratia merebitur. Quòd si hoc in actu Charitatis contingat, à fortiori dici debet de aliis virtutibus Charitate inferioribus, in quibus quò minor est actus perfectio, eò magis decrevit meritum, & consequenter præmium seu augmentum gratia illi respondens: unde cùm gradus gratia sint divisibiles in infinitum, actibus minoris & minoris perfectionis & intensiois nunquam deerit præmium competens, minus tamen & minus secundum proportionem minoris perfectionis & intensiois in actu, sicque actus etiam imperfectissimus non carebit præmio.

Gradus gratia, seu præmii sunt in infinitum divisibiles.

Hinc clarè constat, non sequi ex nostrâ sententiâ de augmento gratia statim dando, quod aliqui ex eâ tanquam absurdum inferunt, justos scilicet brevi tempore in gratiâ & habitibus supernaturalibus crescere in immensum. Ponamus enim, inquit Victoria Relectione de augmento Charitatis, ponamus inquam, justum ut decem elicere actum meritorium intensum ut decem, jam gratia ipsius & habitus Charitatis (idem est de aliis habitibus supernaturalibus) intenduntur ut viginti: eliciat deinde actum ut viginti, habitus supernaturales intensos reddet ut quadraginta, sicque si pergat consequenter, gratiam & Charitatem, aliosque habitus supernaturales in immensum brevissimo tempore augebit.

VI. Non sequitur ex nostrâ sententiâ justos in gratiâ & habitibus supernaturalibus crescere in infinitum.

Sed præterquam quòd nonnullis haud ita videatur inconueniens, justos scilicet, si cum tanto fervore operarentur, in immensum hoc modo crescere, quod in Beatissimâ Virgine de facto contigisse docet Suarez Disp. 2. de Reviviscentiâ meritorum, Sect. 3. num. 48. & Tomo secundo in tertiam partem, Disp. 18. Sect. 4. §. Dico secundo, verisimile esse affirmat, eam plures gradus gratia adeptam esse, quam in Sanctis omnibus tam hominibus, quam Angelis simul sumptis reperiantur, ita ut, si ex omnibus eorum gratia unam intensissimam gratiam constatam conciperemus, ad intensioem tamen gratia Virginis non pertingeret. Præterquam ergo quòd quibusdam hoc non videatur incommodum, ex nostrâ tamen sententiâ nullo modo sequitur, ut num. 5. ostendi, ubi dixi præmium, non arithmeticè, sed in minore proportione respondere intensioe actus, maxime in aliis virtutibus à charitate, actibus enim Charitatis appetitivè perfectissimis dicunt aliqui præmium secundum totam latitudinem intensiois conferri, hos tamen justis in hac vitâ rarissimè eliciunt.

VII. Quibusdam non videtur incommodum quòd justis aliqui hoc modo crescant in Charitate.

Beatissima Virgo ad immensum peruenit gradum gratia infra Christum peruenit.

Urgebis, hæc quidem probant actui secundum se, & sua prædicata essentialia seu substantialia sumpto non deberi præmium arithmeticè æquale, ita nimirum ut actui intenso ut sex detur præmium, seu gratia ut sex, idque ut videtur ob excellentiam gratia habitualis, quæ est prima radix habituum infusorum, & veluti natura in ordine supernaturali, ad quam sequuntur habitus supernaturales sicut potentia sequuntur ad animam: imo Lugo Disp. 8. de Incarn. sect. 3. n. 28. prope finem, ait gratiam habitualem esse meliorem visione ipsâ beatificâ, utpote ex quâ gratia sicut ex radice oritur. Hæc itaque esto ita se habeant, si tamen actus hi supernaturales informantur, ut ita dicam, gratiâ, hoc est eliciantur à subiecto habente gratiam habitualem, actus aliquis supernaturalis procedens à subiecto grato ut sex mereri poterit gratiam ut sex, cùm æqualis gratia teneat se ex parte meriti & præmii: hinc autem, ut

VIII. Quid si actus sit in subiecto habente sex gradus gratia, quala præmium merebitur.

Videri posset actus meritorius in habente gratiâ ut sex, mereri præmium ut sex.

TOM. II. discurrenti patebit, sequitur justos brevi tempore in gratiâ crescere in immensum. Hæc difficultas petit duas Sectiones sequentes.

SECTIO SEPTIMA.

Utrum ex majore gratiâ habituali crescat boni operis meritum.

I. *Negant aliqui ex gratiâ habituali crescere meritum.*
P R I M A sententia negat majorem gratiam habitualem, seu hanc personæ dignitatem quidquam meriti in opus refundere, sed si duo inæqualem habentes gratiam, æqualiter operentur, hoc est, actum ejusdem virtutis, puta obedientiæ, vel patientiæ eliciant, & æqualis intentionis, æquale eos præmium, seu augmentum gratiæ & gloriæ dicunt hi auctores recepturos: ita Medina 1. 2. quæst. 114. art. 8. ubi Cano & alios sui ordinis citat Pro eadem etiam opinione citari solet Gerson tractatu de Merito Idem tenet Vasquez Tomo primo in tertiam partem, Disp. 6. cap. 4. & alii. Suarez etiam, quamvis sit in contrariâ sententiâ, hanc nihilominus ait esse satis probabilem.

II. *Major gratia habitualis reddit ad id præmium majore dignum.*
 Secunda, quam longè probabiliorem existimo, sententia affirmat majorem gratiam habitualem influere moraliter in actum, eumque reddere præmio ampliore, gratiâ scilicet & gloriâ majore dignum. Hanc sententiam expressè tenere videtur Doctor Angelicus in 2. Distinct. 29. q. 1. art. 4. ubi dicit actus meritorii valorem tum ex objecto & voluntate, tum ex gratiâ mensurari posse: Quare, inquit, *quanto majori gratiâ actus informatur, tanto magis est meritorius.* Citari etiam aliis locis pro eadem opinione solet S. Doctor, ut 1. parte, quæst. 95. art. 4. & 1. ad Corinthios, lect. 2. & alibi; sed cum illis locis incertum sit, utrum de gratiâ habituali intelligenda sint, an de actuali Charitate, ex qua actus procedit, eorum relatione supersedeo. Eadem sententia tribuitur Almaino & Cordubæ, Victoræ, Pennæ, & aliis cum Gabriële in 2. Distinct. 29. quæst. unicâ, art. 1. & art. 2. Concl. 4. Idem docet Suarez Tomo 1. in 3. partem, Disputat. 4. Sect. 4. §. ad primum, Valentia Tomo 2. Disp. 8. quæst. 6. punct. 3. Henriquez de fine hominis, cap. 20. §. 1. Granada in 2. 2. tract. 11. de Gratiâ, Disput. 2. Sect. 2. multiq; ex recentioribus.

III. *Dignitas personæ moraliter in opera omnia meritoria influit.*
 Ratio est; dignitas quippe personæ plurimum ad operis valorem & meritum conducit, & moraliter in omnes bonas illius operationes influit. Sic in humanis videmus, quò quis est in altiori gradu constitutus, eò cæteris paribus ejus opera majoris valoris ac meriti censerî, majorèq; præmio digna. Hinc in militiâ, æquales viri alicujus illustri ac nobilibus labores ab omnibus pluris fiunt, quàm gregarii militis, magisque remuneranda. Jam verò gratiam conferre ad dignitatem personæ, luce clarius est, cum hominem reddat amicum Dei, dignumque ad aliquid ab eo merendum, ut apud omnes est in confesso; facit quippe ut opus illud sit personæ eximie & excellentis in ordine supernaturali, sicut dignitas temporalis in ordine naturali; ex quo sequitur, sicut præmium naturale hujus operibus debitum esse debet in hoc genere eximum, ita præmium alterius eximum esse debere in genere supernaturali, ut sit operibus à tam eccellente personâ procedentibus proportionatum. Si ergo gratia red-

dat personam in qua est, excellentem, major gratia reddet excellentiorem, & ampliori præmio dignam, juxta commune illud, & ab omnibus admissum axioma: *Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis.*

Secundò hoc idem probatur exemplo operum Christi, quæ ex dignitate personæ, & gratiâ increatâ Verbi hauriunt valorem infinitum, ergo & gratia creata personæ eam habenti dignitatem conferet, ejusque opera, quamvis in inferiore longè genere præmio digniora efficiet, quàm forent eadem opera, si persona illa exercens gratiam habitualem non haberet, & consequenter juxta doctrinam præcedente numero traditam, major gratia habitualis dignitatem personæ augebit, reddetq; operationes ejus omnes præmio majore dignas.

Dices: Gratia increata Christi est substantialis, sicq; in alio genere dignificat opera humanitatis, eaque reddit valorem infiniti: at verò gratia nostra est accidentalis, ac proinde dignificabit opera solum juxta mensuram ipsorum operum; unde quantumcunque augeatur, non videtur posse novum valorem addere operibus. Sed contra: Gratia increata Verbi ideo opera Christi elevat ad tam eximiam rationem meriti, quia personam reddit tantæ dignitatis & excellentiæ, sed gratia habitualis peculiarem etiam dignitatem addit personæ, hominem quippe reddit filium Dei adoptivum, & divinæ naturæ aliquo modo participem; quidni ergo & novum valorem indere poterit ejus operibus, cum jam ea exerceat ut filius Dei, omnèsque ejus actiones ad vitam æternam, quæ est hæreditas filiorum Dei, consequendam ordinentur. Quare licet opera in se non augeantur intrinsecè, novus tamen iis accrescit valor ab extrinsecò, ad quam rem non parum facit illud Genesis 4. vers. 4. *Refluxit Dominus ad Abel, & ad munera ejus,* ergo dignitas personæ aliquid ejus muneribus addidit, ex quo Deo placuerunt. Nec refert gratiam nostram esse accidentalem, sicut enim hoc non impedit quo minus personam in qua est reddat excellentiorem, ita ejus opera facere similiter potest excellentiora, & præmio majore digna: quemadmodum etiam dignitas regia est quid personæ accidentale, ejus opera nihilominus apud omnes æquos rerum æstimatores in majore pretio ponit, longèque reddit laudabiliora.

SECTIO OCTAVA.

Argumenta contententia ex majore gratiâ habituali actibus meritorii valorem non accrescere.

V A S Q U E Z, qui Tomo primo in tertiam partem, Disp. 6. cap. 4. ut diximus Sectione præcedente, est in contrariâ sententiâ, objicit primò: Si, inquit, major gratia habitualis majorem valorem addat actui meritorio, sequitur opus quantumcunque remissum viri alicujus sancti, qui habet gratiam habitualem valde intensam, plus mereri, quàm mereatur ferventissimus actus justus, qui minus habet gratiæ; quod tamen falsum videtur, Deus quippe non respicit personas, sed opera; unde in sacris literis dicitur unusquisque recepturus secundum opera sua.

Respondetur,

IV. *Gratiam habitualement augere meritum ostenditur exemplo gratiæ unionis.*

V. *Quantumcunque gratia habitualis sit quid accidentale, potest nihilominus addere valorem operibus.*

Gratia hominem reddit filium Dei adoptivum. Et in conferri ad hæc editum vita æterna.

Novus operibus accrescit valor.

Declatur exemplo ab humanis de sumptis.